

FEJÉRMEGYEI NAPLO

Megjelenik minden hétköznap este 8 órákor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Székesfehérvár, V. Székesvárosi utca.
Egyes szám: 4 fillér.
Füldetés díjazásba szerelt.

Előfizetési árak:			
Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1-50 K.
3 évre	3 K.	3 évre	4-50 K.
6 évre	6 K.	6 évre	9- K.
1 évre	12 K.	1 évre	18- K.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

A kimosdatott Mohikán.

A nagy puritán, a történelmi Magyarország hivatott őre, a kereszténységnek Bouillon Gottfried óta utólrhetetlen hárcosa, katolikus magyar főpapok derék barátja, a konzervatív Budapesti Hírlap dédelgetett kedvence a hatalommal együtt a fejét is elveszti.

S ez természetes. Míg a só kegyelméből és az ő „kedves barátjának” Lukács Lászlónak jóvoltából a miniszterelnöki székből ült ez a derék férfi, ezer oka volt, hogy vigyázzon a nyelvére. Oly sokféle ember, irányzat és felfogástámogatására, jóindulatára kellett számítani, hogy óvakodnia kellett ezek megbántásától annyira függött többsége, főleg az ország lakóinak, tehát elvlegre választóinak is legnagyobb részétől, a föld népétől, hogy legkomolyabb oka volt: arra, hogy gútszínt maradjon az ezen rétegek állásfoglalására befolyásoló bíró konzervatív felfogású emberek szemében.

Most aztán olyan, mint az utolsó aranyát kezében görcsösen szorongató kártyás: látja, hogy nincs már választóivalója. Azért vabankot játszik. Pénzeszi ezt az utolsó aranyát arra a kártyára, amelyről még reméli, hogy vele mindent visszanyerhet. Hiszük, hogy nem sikerül neki.

Kétségbeesítő formáját mutatta meg ez a görbelelt ember az ő hétfői ellenzéki beszédében. Mint a sz bztet tigris rugott, ha rapott jobbra-balra. A románokkal pakált exminiszternél durvábban, kiméletlenebbül senki az utóbbi években nem vágta úgy a románokat, mint ő, ő, akinél szebben, jobban, kedvesebben senki nem tudott csöveggni a nemzetiségek hűségéről addig, míg azok a munkapárti képviselők szállítottak valának. Az ipari munkásságnak - viszont senki, még a Népszava szerkesztősegi sem udvarolt melegbb ömledéssel, mint ezt a nagy, konzervatív államférfiu tette.

S itt, szegyezzük le megdönthetlennül: minden cirkusz büvész megszégyenítő művészeittel fűjt magából tüzet-vizet egyszerűre. Kijelentette, hogy ő nagy elismeréssel van az ipari munkásság kulturális fejlettsége iránt, hogy ezek számára most már ő is sokallja a 30 éves korhatárt, hogy ezeknek választójogát ő is hajlandó a legnagyobb mértékben kiterjeszteni, hogy

lépni a mostani kormánnyal. Másrészt meg hangsúlyozta, hogy továbbra is tejes erejéből küzd az ellen, hogy radikális, felforgató, vallástalan elemek szóhoz jussanak az ország sorsának intézésében.

Megdöbben az ember, ha a szavaknak ezt a szemérmetlen játékát hallja. Megdöbben, ha meggondolja, hogy ennek a kétszínű embernek a kezében volt hét éven át az ország kormányrudja s minden jel arra mutatott, hogy ott is marad beláthatlan időnkig. Ha meggondolja, hogy ez az ember annyit dűdölt jó öreg konzervatív, vallást, királyi féltő emberek fülebe az ő nemes eszméiről, hogy seregestől dőltek be ennek a politikai zsönglőrenek.

Hát ki radikális ki vallástalan, ki felforgató elem ebben az országban? Kiknek a választójogtól féltette a politikai kárméleone a magyar háza sorsát?

Kétféle munkásszótaly van ebben az országban, akiknek választójogáról ma szó esik. Az iparos és a földmives osztály. Az iparosmunkásoktól három hét óta nem félti a magyar Cromwell a hazát. Sőt!

Hát kitől félt? Aektól a hős-ktől félt, akiknek millió szaezer, milliószám öntözük vértükkel a Doberdót, a Kárpátokat, Galiciát, Bukovinát, Volhyniát? Akiélen nincs hűségesebb fia ennek a hazának, jobb katonája a világnak? Akiélen az asszonyai itton a hadbavonult férfiak helyett túrják a földet, akiknek szemséből három év óta nem apad el a könny, akiknek gyermekei fogják - ha Isten is úgy akarja - ezer év múlva is vállakon hordozni Árpád hazáját?

Hát ezek radikálisok? Hisz mindenki tudja, hogy a magyar paraszt szinte tulkonzervatív! Hát ezek ateusok, istentelenek? Hisz ez a nép templomba jár, imádkozik, tiszteli papját, urait szinte gyermeki odaadással!

Hát ezek a felforgatók? Hisz nincs néposztály a világon, mely egységesebb ösztönnel dobta volna ki magából a nemzetközi, vallástalan, forradalmi maszlagot, mint a magyar földmives!

Hogy nincsen kulturája? Miért nem nevelték több gondnal, szeretettel már a Tisza gróf papája ideje óta, negyven esztendő alatt? Hisz negyven év óta mindig liberális kormánya volt az országának!

lehetne beszélni. Mi az a kultúra? A Népszava olvasása, a mai színházi tingli-tangli látogatása, a mozi kultusza, a nyugatosok regényei s a szakszervezeti maszlagolás? Hát alacsonyabb kulturafokon áll az a falusi földmives, mint az ipari munkás, azért, mert Buchinger Manóék helyett a papját, jegyzőjét, tanítóját, gazdatisztját hallgatja? Mert nem látta a Lion Leat, a Palikát és társait? Mert Fényes Samu cyángyűkös fejtegetései helyett prédikációt hallgat? Es végül: hol van az megírva, hogy az előbbi jobb, megbízhatóbb hazafivá, választópolgárrá nevel, mint az utóbbi?

Apponyi gróf az ő becsületés magyar lelkével rögtön megfelelt ott az országházban a nagy aggdónak.

En pedig azt mondom, a katolikus egyház papjait három hét óta nagy mulasztás terheli. Mikor ez a fekete lelkű ember megbukott, minden templomban Te Deumot kellett volna tartani, hálaadásul, hogy Isten ettől a nagy veszedelentől megszabadította Magyarországot népét.

A Vázsonyiék Világostól, Nepszavától, Buchingerestől rokon-szenvesebbek, - mert becsületesebbek.

Da Capo. Pár év előli nagy látványosság volt egyik városligeti bődének. Törölmetszett, hamisítatlan indiánt mutogatott a tulajdonosa. Bőrért rézvörösre süttötte a prairik napja, s ezt még impozánsabbá tették a reá festett harci színek: fején tollbokrétára lengett, izmos kezében rettentő tomahawk, oldalán a megölt ellenség immáron megszáradt skalpjai. Szeme szikrát szórt erősen hajlott orra kegyvetlenségéről, rendithetetlen akarakteréről beszélt. Hanpájára a legerősebb idegzett pestiek is megremegtek.

Este aztán bevonult a sátorába a puszták hőse, megmosakodott s a maga husz koronájával hazament családjához a Dobutócsba - Kohn Salamon a sarki hordár.

Ha sokáig mosdatják a mi sejtét külön indiánunkat, a mult századvég liberalizmusának ezt az utolsó mohikánját a képviselőházban, hát bizony kitűnik, hogy a honmentő nagy magyar, a keménykoponyájú bihari kuruc, a veszendő hazája sorsán aggdó derék szittyia tulajdonképen nem más, mint egy felekezettelge fanatikusn elfoglalt, a hatalomért bármikor paklizni kész, politikai avatású anyak...

A zabheggyezők.

Hát ez is?!
Körülbelül így, ezzel a kérdéssel a lelkében olvasta sok száz gondolkodó ember Székesfehérvárról a hétfői közgyűlés referációját arról, hogy nevezett közgyűlésnek a tanács jóvoltából sikerült 18 szóval 12 ellen a fehérvári, leánygimnázium ügyét is cseccsemkorukban jobblétre szerendertől kicsi testvérkéi mellé a temetőbizottság plébe sülyeszteni. A gyáralapítások mellé. A városi villamosvasut mellé. A temetőrendezés mellé. A fiupolgári iskola stb. stb. mellé.

Megdöbben az ember, ha látja, hogy ebben a városban semmi sem történik, főleg semmi a város vezetőségének gondolatából, iparkodásból, komoly akarásból. De erre majd utóbb rátérünk. Egvelőre maradjunk a leánygimnázium ügyénél.

Arról elvlegre lehet beszélni, hogy helyes e az emberiség mai fejlődésiránya, mely a nő minél szélesebbkörű minél korlátlanabb intellektuális kiképzése felé tör. Kiváló elmék foglalnak ezzel a kérdéssel pro és kontra világszerte s úgy látszik, a végleges feleletet, a döntő ítélet szót majd csak az utókor fogja reá megadhanni.

De itt most nem is erről van szó. Az emberiség bizonyosságát val általánosan, hogy Székesfehérvár város vezetőségének olimpiai nyugalmát ily kérdések nem zavarják.

Nálunk adva volt egy helyzet. A mai emberiség a nyomasztó gazdasági bajok, a helytelen szocialis berendezkedés súlya alatt világszerte arra törekszik, hogy a nőt a férfial egyenjogúvá tegye, mindenkielett pedig megélhetését biztosítsa. A világháboru brutális erővel lökte előre ezt a nagy, égető problémát.

Ezt látta meg tavál augusztus elején a magyar közoktatásügyi miniszterium, mikor elhatározta, hogy az ország felsőbb leányiskoláit kenyérkereső pályákra nevelés és képesítő irányban fejlesszi.

Az ország összes, felsőbb leányiskolával bíróságok régen döntöttek ebben a kérdésben. Fehérvár nem. Az első terminusult mult év december végére tűzte ki a miniszter. A város haladékokt kért. Megkapta. Azóta egyik hónapról a másikra tolódtott az ügy végleges eldöntése. Most, a juniusi közgyűlés ajtaján már a nagy közönség legsúlyosabb érdeke zörgetett. A város súlyos anyagi gondok terhe alatt görnyedő adófizetőinek gyermekei szerették volna tudni: mi lesz velük? Itt maradhatnak e szülők körében, vagy más, Fehérvárnál jóval kisebb városok továbbnevelő intézményeinek anyagjait a községi előlirásokok...

amit szűfővárosuk nem képes nekik megadni?

S Fehérvár város vezetősége igazsági flegmával úgy vezényli be ezt a fontos, évszázadra szóló kérdést a közgyűlés elé, hogy az ott a legelső keresztbetett számszálban megbotlik és felborul.

Teljes tisztelet adassék a közgyűlésen felszólalt bizottsági tagoknak, hogy nehézségeiket feltárták. E soroknál nem az a céljuk, hogy Elek Gyulával, Kuthy József drával vagy Pataki Árminnal polemizáljanak. Nekik igazuk volt. Elek Gyula úgy látta, hogy a kérdés nincs előkészítve. Kuthy József 70—80000 korona teherről beszélt, (ugy látszik, a szükséges építkezés amortizációját is beleszámította). Pataki Ármín felszólalása tárgyalt, mert a mostani helyiség nemcsak a leánygimnáziumnak nem megfelelő, de a város közegészségére vigyázni hivatott orvosoknak már a mostani iskolákat is régesrég ki kellett volna lakoltatniok. Az elemi iskolát is!

Mondjuk, ezekkel a nehézségekkel nem nekünk feladatunk vitatkozni. De: a város vezetősége egy hónap-híján egy éve tudja, hogy neki ebben a kérdésben színt kell vallania. Nem tologathatja — mint eddig tette — a végleges megoldást ad graecas calendas. Nem lett volna szabad elefednie azt, hogy ma városunkban lakik az intézet főigazgatója, egy széles látókörű, nagyműveltségű, komoly kultúrember. Ezt nem lehet tovább falhoz állítani a régi, tizenkét éven át oly pompásan beválti látású igérekkel, hogy majd! majd! A miniszterium már a mostani felsőbb leányiskolától is megvonná készül a nyilvánosság előtt a helyiség kérdése miatt. A növekedék egészsége nem veszélyben forog, de állandóan a legkárosabb behatásoknak van kitéve. Folyosója szűk, nemcsak kerje, de udvara sincs. Tíztereket erő természetrajz és természetani szertartás a por és a penész tömböjök. Pomaterme nincs. Kezintunkatérme nincs. Rajztermé nincs. Ezt a város vezetősége régen tudja, mert megmondta neki. De a jelszó, ugy látszik, a Pató Pál mondása volt. Ha eddig jó volt, jó lesz ezután is. Csak hogy ezentúl már nem lesz jó. A miniszterium brevi manu becscukatja azt az iskolát.

Ha ugyan szükség lesz rá. Mert épen a fennebb említett okok miatt aligha kell megvártnunk a kormányznak ezt a bennünk mélyen megalázó lépését. Az-intézet felső osztályait maguk a gyermekek jövőjéért aggódó szülők fogják elnéptelenségi s küldik őket óriási áldozatok árán is oda, ahol azt biztosítva látják, az idegenbe.

Ezeket a képtelen állapotokon kellett volna a város vezetőségének most, az iskolai év végén, mikor a szülők gyermekeik jövődó sorsáról döntenek, véglegesen segítenie. A tanácsnak a tudás, a szükséges intézkedések, a megvalósítandó tervek, az anyagi kérdések, a kormánytámogatás teljes ismeretének ragyogó fegyverzetében kellett volna a hétfői közgyűlés elé állnia ezzel a kérdéssel. Hogy Elek Gyula ne mondhatta azt, amit joggal mondott. Hogy Kuthy József dr. okos megjegyzésére meg

személyi kiadás ebből ennyi, dologi kiadás ennyi, fedezet rá ennyi, a város évi hozzájárulása ennyi. A helyiség kérdését így és így fogjuk megoldani, esetleg, ha megfelel, ezt vagy azt az építetünket fogjuk felajánlani, így és így átalakítani; ez a Kuthy-féle aggodalmakat ilyen és ilyen mértékben eloszlatja, a miniszterium már hivatalos közege utján a tervbe bele is egyezett, punktum! Így kellett volna a város vezetőségének, ha komolyan akarja a leánygimnáziumot, ezzel az ügygel a közgyűlés elé mennie. S erre a mult év augusztusa óta bőven ráért volna előkészülni.

Vagy pedig, ha Fehérvár városa annyira nyomorult, szegény, hogy gyermekei jövője és a város kultúrája érdekében semmiféle áldozatra nem képes és nem hajlandó, akkor ezt is — színt — be kellett volna vallani. Azt mondani: tudjátok emberek, hogy — koldusok vagyunk. Ebben a városban ötven év alatt a közfürdő deszkabódáján kívül — semmit sem teremtettek, semmit sem tettek a város jövődelmének fokozására, terheinek könnyítésére. Eltűnt napról-napra. Kultúrális célra nem adtunk egy fillért sem, azontúl, amit adunk muszáj volt.

Látjátok, hogy még ma sincs polgári fiúiskolánk, pedig nagyon kellene. Nincs elég elemi iskolánk, hisz — ma — 100—120 gyermeket zsufolunk össze egy-egy osztályba. S ezt is csak a gavalér Zsuzsának köszönhetjük, amely anélkül, hogy a város részéről valaha egy fillért kapott, valami méltánylásban részesült volna, évente közel 900 gyermekünknek ad fölédit, tudást, nevelést. Főgimnáziumunkat az érdemes ciszterci-rend tartja fenn, főreáliskolánk az állam felsőkereskedelminket a kereskedelmi társulatnak köszönhetjük. Ha ezek nem lennének, gyermekeink még ma is a Sárretn folytatná tanulmányukat.

Igaz, kissé szegyejük magunkat más, nálunk sokkal kisebb városokkal szemben. Tudjuk, például, hogy a mi nagy falunkkal, Mórjal körülbelül egyenlő nagyságú Köszegnek van főgimnáziuma, katonai alreáliskolája, községi polgári fiú- és leányiskolája, ipar- és kereskedelmi iskolája, tanítónőképzője, polgári tanítónőképzője s most az ő kis néptelen evangélikus felsőbbleányiskolájából átalakított leánygimnáziuma. De mi, a negyvenzer lakosú óskoronázó város ilyen lukszust nem engedhetünk meg magunknak.

Mi sohasem szoktunk kultur intézményeket nagy gondolatokkal, bátor kérdéssel, alapos megfontolással, nobiliss áldozatkészséggel előbbrevinni. Nekünk még az elemi iskolánk is jórészt azokban a kedves, meleg, meghitt vityilokban tanyáznak, amelyeket anno dazumal — csaknem félszázaddal ezelőtt — a katolikus iskolák átvétele alkalmával kaptunk. Ezeket tataroztuk, pepceseltük, mint a fecské a fészket, de, bizony, sokat nem tehettünk.

Középiscoláinkról már voltunk szerencsések szólhatni. Zárdánk egy jó öreg pap csinálta a hatvanas években. Örülünk neki, di szerjük, de támogatni nem tudjuk. Mások a vízvezetési költségeit

lelkü papok és más nemeskeblű emberbarátok létesítették. Ha ők nem lettek volna, apró gyerekeink bizony ma is a vásártéren, meg a libalegelőn nőnének fel!

Zeneiskolánkat egy azóta körünkől, sajnos, elköltözött ideális gondolkozású kultúremberünk teremtette meg nekünk. Árvaházunkat valami Símor, Felmayer, Rónay Kaiser nevű jó embereknek köszönhetjük. Hogy új, fényes palotájuk van a kis árváknak, az valami Nagy Sándor nevű vidéki öreg agglegény érdeme.

Járnykorházunk nincs. Hogy másik van, abban egy Kégl György nevű emberbarát a ludas. A szanatóriumunkat egy jó, öreg zsidóember csinálta.

A korcsnyapályánkat egy jobb sorsra érdemes egyesület hordozza roskadozó vállain; tornapályánk néhány hőbortosan ideális fiatal emberünk alkotása. A muzeumunkat egy szerény cisztercita tanár hívta életre. Van egy új templomunk, ezt egy szűke kis hitoklatóink építette; bár az istentisztelet is van benne, az az adójáró jölelkű hívek garasából telik. Hogy művészeink nem kénytelenek a sárreiti békkák társaságában hangversenyezni, azon néhány heccképlán segítték vagy másfél évtizeddel ezelőtt, megcsinálták a város egyetlen koncertteremét. Két konviktusunk, cseledőfőnökünk is jórészt ilyen formában munkájának az eredménye. Van egy szép fűrdőnk is, ezt három pénzintézet gründolta. A Mezőház térre Kovács Á. Sándor, a város extravagáns feltűnése vágyó művelőit néhány bokrot. Hogy lesznek az ilyen túlkapasokról, azóta behozhatjuk városi tanácsba. Reméljük, rövidesen a javulás útjára tér.

Mi a város — Tisztelt Törvényhatóság Bizottság — ötven év alatt nem csináltunk semmit. Azaz, hogy igen! Néhány képtelen vasutat, (csak úgy nyögünk be a városi tanácsba, hogy az önkormányzat házat építték a hirt az állam megfizet), egy komisz vilányos szerződést (egymás fejét majdnem beverjük már miatta), vízvezeteket, (ez is biceg, de azért jó, hogy ilyen is van), aztán egy égaszalót, (nagy telek idején, mint az idén is, pompásan működik), egy-két utcányi aszfaltot, egy fellegvárat a városház tetejére, egy Ponte dei Sospirit az oldalába és sok sok makadámot. Igaz! még megvettük a Hotel Ponty! Meg görbère egyenesítettünk néhány utcát.

Pedig ötven év óta folyton kézzel lábbal dolgoztunk szeretett városunk ügye és java érdekében. Terveztünk, tárgyalunk, debattiroztunk gyárakról, villanyosvasutóról s már egyebekről, sajnos eredménytelenül.

Azt hisszük, ez az oka annak a fehérvári specialitásnak, hogy itt — más városokkal szöges ellentétben — a nagy embereket mindig a városházán kívül keresik. Elneveztek itt már, utcaikat, tereket nemcsak nemzetünk nagyjairól de királyokról, császárokról, főhercegekről, püspökökről, főispánokról — egyetemi tanárokról, vidéki földbirtokosokról, egyszerű szocietésekről meg elemi iskolai igazgatókról: de soha még indíttványozni sem jutott eszébe

sikátornak valamelyik polgármester, városi tanácsos vagy főkapitány nevét adják. Pedig kérjük — szeretettel — nem az emberekben van itt a hiba, hanem egyedül a mi szegénységünkben. Ez, kizárólag csak ez az oka, és nem — mint némely rosszmájú emberek vélik — a gondolat vagy jóakarathány, hogy Fehérvárt semmi sem megy előre, semmi sem emelkedik csak a pótadó.

Az Isten tudja: más városnak minden sikerül. Nagykőrös uborkától, Kecskemét baracktól, Makó hagymától, Szeged paprikától gazdagszik. Egyik város hadapródiskolát, a másik hadtestparancsnokságot kap, mitőlünk a katonabandát is elvitték. Itt ágyugyárat, ott gyufagyárat, emitt papirgyárat, amott konzervgyárat csinálnak, nálunk semmit. Debrecen, Pozsony egyetemet kapott, Mór tündérien fényes polgári iskolát, mi semmit. Börgöndön nagy vasut robot keresztül, mi csak a fűtőjét haljuk — ha délfelől fúj a szél.

Azok ül rajtunk, Tisztelt Törvényhatóság Bizottság!

Azért ne vegyék rossz néven, ha azzal az indítvánnyal állunk elő, hogy ezt a szóban forgó leánygimnáziumot vagy mi a csudát elküldjük a pokol fenekére. Minek ez? Tanuljanak meg a leányaink főzni, mosni, fehérműt foltozni! ez az, nem ám a latin grammatika, meg a gömbháromszögtan. (Még, ha a gömbkacérol tanulnának!) S ha még is akadna ebben a puritán városban olyan nagyragyógó istenteremtése, aki úriksasszony akar lenni s tulságos stéberséggel többet öhajjana tudni, mint néhai való, Istenben boldogult déreganyaink tudtak (s megis megélték!) azok menjenek egy házzal odébb! Hogy a papájunknak nincs hozzá pénzük? Hát akkor ne stréberkedjenek. Hogy sok pénz, sok tizezer korona megy így ki évente a városból, ahelyett, hogy ugyanannyi bejönne? Sebaj! Legalább kevesebb evő lesz Fehérváron, s kevesebb lesz a gondja a közéletmezőnknek.

Különbén is ezt az egész szóbanforgó iskolát már rég elvihette volna az ördög. Ugy sem becsléletes uton született. A nyolcvanas években egy Say nevű patikus (kérjük: patikus!) vette az eszébe, hogy a városnak kellene egy polgári leányiskola. Öseink akkor is a bölcs megfontoltság terére akartak lépni s ha rajtuk mulik, még ma sincs meg ez az átkozott iskola. De ezzel a patikkussal nem lehetett okosan beszélni. Ő maga bérelt helyiséget neki s a balek közönség részálta a lépesszejére s megtöltötte csemetével azt az iskolát. Így szakadt a nyakunkba.

Aztán jó husz év mulva — él itt köztünk egy erőszakos hölgy, Matskássynak hitták. Ez minden asszonyi furlangját összeszedve tovább ugratott minket s megcsináltatta velünk a patikus iskolájából a felsőbb leányiskolát.

Most már ez sem elég. Most meg már leánygimnázium kellene! Nem, ebbe már nem megyünk bele! Fehérvár leányai nevelődjenek fel őseikhez méltó spártai egyszerűségben. Így van! Így lesz! Punktum!

Igy kellett volna a város vezetőségének beszélnie a hétfői közgyűlésen. akkor, ha komolyan nem

válasz egy két érdekelt apa és néhány javíthatatlan ideálista tiltakozását leszámítva; egy hangosan morajló ellen lett volna a szülő hegyen edzett ósvárosi konzervatív szittya torkok mélyéből. S ezzel az ügy végleg el lett volna intézve. A szülők guberalhatnák idegenbe küldendő garsaikat (elég hosszú a vakáció, ráérnének), a leányok meg átkozhatnák a percet, amelyben ennek az istenverte városnak a gyermekeivé születtek, ahonnan, ha élni, boldogulni, művelődni akarnak, hát tizennégy éves korbukban távoznok kell, válnok atyától, édesanyjától, testvértől, otthonról.

De legalább tisztán látnának. Így azonban tovább morfondírozhatnak, hogy mit is csinál két hónap alatt az ő jövőjükkel az a temetőbizottság, amely tizenegy hónap alatt semmit sem csinált vele így nem egy negyvenzer lakosú várost, de egy jórávaló kávémerést sem lehet igazgatni.

Még egyet. Egyik lapitársunk a hétfői közgyűlés szégyenletes határozatán boszankodva, holmi — a városházát megülő — őrsdi „középkori szellemről” beszél. Nem, ez nem jól van mondva. A középkort nagy akarással, nagy meréssek, nagy áldozatok jellemzik. Milliő meg milliő kőbe épített, fába faragott, vaszonnra rögzített, kőtátra szedett, mozaikba préselt s mindenek felett az emberiség lelkebe, szívébe, történelmébe lerakott, beidézgető óriási munka, alkotás beszél arról, amit a középkor csinált. Ne emlegessük uton-utófélen, okkalok nélkül azt a szegény középkort. Amellett mi szegyenkezve elbujhatunk.

Ami nálunk van, az nem a középkor szelleme. Nem. Ez *speciális fehérvári szellem*. Így van!

HIREK.

— **Kinevezések a Déllvasutnál.** Ringhoffer István Dr. főellenőr főgátlm. főnököre felügyelővé, Tarján Géza mérnököt a Dr. műhelyfőnökörnékké nevezték ki. Magasabb fizetési fokozatra léptek elő Polágyi Géza, Springer József forgalmi hivatalnokok és Danczinger Ferenc állomáskezelő. Ezenkívül Visnyovszky Józsefet főraktárnoknak, Hubai Lászlót pedig raktárnoknak nevezték ki.

— **Aratók miséje.** Péter és Pál napján a felsővárosi templomban d. e. 10 órakor a gazdák miséje lesz az aratás áldásos sikeréért.

— **Sarlós Boldogasszony napján processzió indul reggel háromnegyed 8 órakor a belvárosi és felsővárosi templomokból a Budai uti sorompó mellett levő Fehérkőphöz.**

— **Huszonötév.** Vértessy József dr. ügyvéd az idén tölti be huszonötödik évét annak, hogy mint a Vörösmartykör igazgatója annak fáradhatlan munkása, életelő lélke. Aki 25 éven át nem csüggedt el soha, letérhető nem volt soha — bármely körülmények nehézsége borogott is a kör életképessége — most már megöszülve, meghajolva, de még mindig a régi lelkes-

denkinek szeretett jó Józsi bácsija. A mint halljuk, a Vörösmartykör nem engedi nyomtalanul elvonulni a-nevezetes alkalmat s ha bátorus keretek közt és módok szerint is, de homlóka köré fonja a huszonöt év elismerésének nem bervalag babériját. Sőt a többi társaskörök is leróják tiszteletük adóját az ősz érdem előtt, mert 25 évig önzetlenül idealistának lenni, társadalmi érdem.

— **Lisztbeszerzés.** A Köz- és Magántisztviselők Igazgatási Szövetkezte tagjai és ezek családtagjai részére az illetékes miniszteri úmokban már most akar a jövő évi listamenyiségről gondoskodni; evégből felhívjuk a szövetkezet tagjait, jelentsék be családtagjaik pontos számát. Szamba veendő a férj, feleség, gyermekek, cselédek s a család kebelében élő és elhelyezett egyéb személyek. Hogy pedig a hatósági ellenőrzésnél baj ne akadjon, előre is felhívjuk a tagokat, hogy szigorúan pontos számokat jelentsenek be, de jeleentsék be az időközben esett változásokat is. Az igazgatóság.

— **Havranek Antal** — Egy jólelkű, mindenkinek szimpatikus ember elhunyt közlünk. Mindenki őszintén fogja őt sajnálni s néma fájdalommal fogja a gyászát hoz odafüzeni az érzést, hogy még korán távozott el a nyugalom csendes honába. Sok jelkesedést s a művészet szeretetét hozta magával, amikor atyjának régi szobrászműhelyét mint akadémiai szobrász átvette. Megbecsültette tette magát mindenki előtt, mert művészi ízléssel s kedvvel, jó modorra senkit nem hagyott befolyás nélkül. Valóságos typusa volt a férfiu szépségnek. Gyönyörűen kialakult struktúra s imponálóan szép arc. Egy időben országgyűlési képviselőnek akartak megválasztani s tisztviselő a lobbókra arcképet is föltették. A köz-

életben szívesen és sikerrel szerepelt. Elnöke volt a Munkások Rokkani Egyesületének s az ő vezetésével az egyesület tagjai zásnák indult. Mikor a Városvárosi Zásnások elnökségét átvette, az is csakhamar népszerűvé vált. Megválasztották az Ipartestület elnökének s hosszú időn keresztül a városi törvényhatóság bizottságának tagja volt. Mindent jól és szepet alkotott, s eközben a várost, sőt a megyét és a környéket szebbnél szebb szobrászi alkotásokkal gazdagította. Feléve megbetegedett. Májban, vesebaj, szívbjá hatalmasodott el rajta s a szép férfiu romja lett önmagának. Sokáig küzdött a betegséggel, míg végre szerdán délután fél 4 órakor 52 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének. Halálát négy leánykája s velük a város, egész közönsége gyászolja. Temetése pénteken d. u. fél 6 órakor lesz a Királykútcai gyászházából.

— **A közéletmezési Jegyzőaszt.** Egy unióber mondta el a következő panaszt s azt az illetékesek szives figyelmébe ajánljuk. Szerdára volt hirdapilag hirdelve a tóvárosiak részére a jegykiosztás. Dél előtt a városban lévén dolga, meg akarta egyttal a jegyeket is szerezni, hogy délután ne kelljen munkáját megszakítania. Felment a jegykiosztóba. Délután tessék

sor, mondták. A mi uriemberünk szónéklál elment. A rënd a fő, mondtotta, s egyáltalában nem nehezett az elutasításért. Elment délután. Várt. Egy óra hosszát várt már. Sokan vártak. Azt mondta, lehetnek vagy százan is. Végre hosszu várakozás után kijelenti egyik rendőr, hogy nem lesz jegykiosztás, mert a nagy teremben ma hadigondozó gyűlés lesz. Mérges lett. A többiek is. Sőt azok e helyen nem reprodukálható dolgokat mondtak. Es a mi panaszosunk azt mondta, hogy azoknak a türelmük fogyta aszonyoknak igazuk volt, mert ebben a drága munkaidőben még sem volna szabad ilyesminek előfordulnia. Az egész panaszhoz a mi részünkről csak az a hozzáadnivaló, hogy a jelenlegi jegyrendszer hibáira már többször rámutattunk. Hogy még hányosor kell szóváténnünk, az nem tőlünk függ.

— **Orvosok köréből.** A háború az orvosok vállára is sok terhet rött. Ujjabbakat és nehezebbeket, sőt érdekeseket is. Itt van például a kerületi betegsegélyző pénztár. Orvosainak nagyobb részét katonai szolgálatra hívták be s amióta katonai szolgálatot teljesítenek, meg vannak fosztva az itthoni jövedelmektől. A családos orvos a katonai jövedelemből kénytelen eltartani önmagát, sőt családját is. Ujjabban — amint halljuk — a betegsegélyzőtől eddig élvezet díjazást is elvonják. Ez tehát súlyos anyagi áldozatot, sőt anyagi nyomorgást is jelent. Érdekes e mehet az orvosok behívása.

A betegsegélyző pénztár hét orvosa közül itthon vannak:

Friss Adolf dr.,
Szigeti Lajos dr. és
Gerber Károly dr.
Katonai szolgálatot teljesítenek:
Keczan Liviusz dr.,
Falvai János dr.,
Kármik József dr.,
Koronczay József dr.

Enhez az érdekes névsorhoz most még egy érdekesebb kombináció terve fűződik. Azt mondják, hogy a városi kerületi orvosi állást, amely Arólay Antal dr. halálával üresedett meg, be akarják tölteni. Nem a háború után, hanem most, még a háború alatt. Engedelmet kérünk, ez már mégis csak furcsa. Láttuk a legutóbbi városházi választás alkalmával, hogy aki távol van, az a választáson megbukik. A választók egy része befolyásolható ember, akinek beszélni kell s ha beszélnek neki ügyesen, rátermetten, kidomborítva azt, ami kidomborított és elhallgatva azt, ami elhallgatandó — beadják a derekát és szavaz arra, aki beszélt vele és elfelejté azt, aki száz mértődre tőle, a harctéren küzd. Ha városi kerületi orvosi állás kerül betöltésre — a mint hallatszik — pályáznai fognak Gerber, Károly, Keczan Liviusz, Falvai János, Kármik József, Varga István marionvásári orvos (szintén idehaza) és még nem tudom ki. Tehát kettő itthoni és három harctéren szenvedő. Hát tessék megmondani: hol itt az igazság és az a fennen emlegetett halás érzés a távollevők iránt? Havalak szenved a harctéren, tönkremegy vagy sokat veszít anyagilag

abból az állásból, amelyre éveken keresztül a reményét építette. Ha már rendszert akarnak építeni az igazságtalanságokból, azt csak bizonyos határig csinálják, mert a mi sok, az végtére is sok.

Persze mindezt csak arra az esetre mondjuk, ha az orrvászlásztás tervét csakugyan aktuálissá tennék.

— **Helyreigazítás.** A Fejermegyei Napló f. é. 139 számában a városi közgyűlésről referáló névtelen cikkirő személyemről és ténykedéséről torzképet rajzolván, számos ténybeli tévedést követ el, s azok közül a lényegeseket a következőkben igazított helyre:

1) A cikkirőnek a városi ügyész szája adott állítása szerint én indítóan nyújtottam terjesztetem elő, hogy az anyagi felelősség kimondásáék azok ellenében, akiknek ténykedése folytán a *Phoebusszal* nem volt perfektuálható a megengedés s ennél fogva anyagilag káros következtetéssel járható per szakadt a városi törvényhatóságra, — holott én azt a kérelmet intéztem a tanácshoz, hogy *providencia*ljon arra nézve, hogy — ha majd az első fokozat ítélet jogerőre emelkedik s a város és a közönség anyagi károsodása tényleg meglesz — az anyagi felelősség kimondásáék azok ellenében, akiknek közméret magatartása okozta, hogy az ügy egyszerűleg nem, hanem peres uton lett elintézhető.

2) A cikk tenorja szerint dr. Borchert biz. tag ur engem olyan dífemma elé állított beszédjében, hogy én az arra való választás s a szavazással járó felelősség föl kibérendő, — a távozás hímes mezejére léptem. Ezzel szemben a valóság ez: nekem 6 órakor temetési szertartást kellett végeznem, midőn tehát dr. Borchert úgy-bevegezte fél 6 órakor személyemmel is foglalkozó beszédjét, nem volt időm arra, hogy, a már jelentkező felszólaló után szót kérve válaszoljak, hanem (mint barátjainak több ízben felíg biz. tagom mondta) a szót a fölem egy lépésnyire áll Bilkei biz. tag ur is meghallgatta, hivatalos tisztelet végezni távoznom kellett, jöllehet szándékom volt más ügyben is felszólalni s városunk késégtelenül legnagyobb kaliberű jogászának hozzáment intézett kérdéseire is megadni a választ ily értelemben: *csekélységemet közéleti működésemben mindig az az elv vezette s fog vezetni, hogy amely ügyben felszólalással részt veszek s kijelentem, hogy azért a felelősséget vállalom, állásfoglalásommal, szavazatommal visselem az erkölcsi és anyagi felelősséget is egyaránt.*

Székesfehérvárott, 1917. jun. 28.

Miklós Géza v. b. t.

— **Felmentett kereskedők és iparosok revízióját szerdán és csütörtökön ejtették meg a kereskedelmi társulatban.** A budapesti kamara e célra leküldte egyik titkáráját s az adatok felvétele s ellenőrzése után csütörtökön délelőtt e tárgyban értekezlet tartottak s azon a kamarai tagok voltak jelen.

Fakészlet bejelentése. A vármegye alispája értesíti a vármegyét, hogy a fakészletet a faértékesítő központnak be kell jelenteni. A bejelentéshez szükséges nyomtatványokat a közszéki előlírással

— **Hadigondozó gyűlés.** A székesfehérvári társadalmi Hadigondozó szerdán délután a város-ház nagytermében Szögyény Marich Julia elnöklelte által gyűlést tartott, s azon a hadigondozottak kisorsolása történt meg. Akik még nem vállaltak nadigondozottat, azok részére minden szerdán déltől 4—6 óra között az elnökség a névsort rendelkezésre bocsátja a városházán. A hadigondozottak elosztási módját hosszabban tárgyalta meg s többen hozzáálltak. Szögyény Marich Julia beszédében ismertetette a hadigondozók kötelességét. A gyűlésen jelen voltak mindnyájan vállaltak egy-egy hadigondozottat.

— **Új rend a piacon.** Szomorú dátuma 1917 június 15-ike a kofáknak. E nappal a piacon a kofaáramlat utolsó maradványai is megszűntek. A rendőrkapitányság ugyanis a piacon töltött radikális intézkedés fogantatását határozta el. Elsősorban megszámozzák a kofákat. Ennek célja, hogy a panaszos közbiztonság az előtte ismeretlen nevű kofák ellen is tudjon feljelentést tenni. — További intézkedés, hogy a tejes kofákat áttelepítik eddigi helyeikről külön sorba a termelők és a kofák helyei, mintegy választal gyanánt helyezik el őket. — Végül szigorú ellenőrzés alá kerültek a külleleki utcavégek, hogy ezertul a falukról beözönlő termelők csakis a piacon adhassák el pórtékájukat. Szigorúan tilos lesz ezután a parasztszasszonyokat a házakba invitálni, mert ezeket tiltott házalás miatt, az ilyen evőket pedig ugyanilyen kihágásban való részesség miatt fogják szigorúan megbüntetni. Ez új rend Kanizsán lépett életbe. Nálunk sem ártana hasonló intézkedés.

— **Rövid hírek.**
Értesítés. F. hó 29-én, szent Péter s Pál ünnepén a maroshegyi kápolnában 8 óraker szentmise lesz.

— **Értesítjük a kiskereskedők egyesületét.** A kiskereskedők egyesületének tagjainak, kik elfutottak a városban, a városi akarnak, hogy ebbeli szándékunk ma, pénteken délután 3 óraker helyiségünkben bejelenteni sziveskedjenek. Később jelentkezők nem vehetünk figyelembe. Egyben azon tagjainkkal, kik listeladással foglalkoztak, tudatjuk, hogy július elszejn, vasárnap d. e. 11 óraker helyiségünkben okvetlen megjeleni sziveskedjenek. **Elnökség.**

— **Katonanóták.** A 17. hónap végéig ötven katonanótáját csinos kis füzetben összegyűjtötték. A nótás füzet 70 filléért minden könyvkereskedésben kapható.

— **Központi választmányi ülés a vármegyénél.** Az országyűlési képviselőt választók jövő évi ideiglenes névjegyzéke ellen beérkezett felszólalások elbírálása végett a központi választmány július hó 3-án délelőtt 10 óraker a székház nagytermében ülést fog tartani.

— **A rokkantegylet gyűlése.** A munkások és rokkantak nyugdíjegylete tegnap ülést tartott s elhatározta, hogy a Péter Pál napi kögyűlést Havranek Antal elhunyt elnöküknek temetése alatt felfüggeszti, a temetésen testületileg részt vesz. A délvasuti dalárdára fog énekelni a sirmál. Ugyanott Hevesy Jenő alelnök beszédet fog tartani.

— **Ipártestületi tagok figyelmébe.** Az ipártestület Havranek Antal temetésén pénteken d. u. fél 6 óraker testületileg vesz részt. Az elnökség felkéri a tagokat, hogy 5 órára a testület helyiségében gyülekezzenek, s onnét együttesen vonulnak a gyászházba.

— **A szülők figyelmébe.** Szives tudomására hozzuk az érdeklődő szülőknek, akik gyermekeiket a gimnázium, reál, vagy a polgári iskola első osztályába óhajják beírni, azok részére a jun. és aug. hónapokban — tekintettel a haditanév csonkavoltára — középiskolai előkészítő tanfolyamot nyitunk. Jelentkezni lehet f. hó 28 től (csütörtöktől) kezdve délelőtt 11—12 óráig minden nap bezárólag július 3-ig Kigyó utca 5. szám alatt, s ott egyéb felvilágosítással is szolgunk. Írásbeli megkeresések is ugyanoda intézendők. **Tóth László és Zavaros István tanítók.**

— **Bojtorján hajszesz korpá sodás, hajhullás ellen; üvegi 2 korona, Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárban.**

— **Köhögés ellen kitünően bevált hájiszer a Störk-pasztilla.** Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűcs Róbert király téri gyógyszerárban.

— **Szeplő, májfert, pörösenés, arctisztatlanság ápolására biztos hatású szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Lakteine), és az párszori használat után az arcot bársónymává és hófehérré teszi.** Egy kis tégely 1.20 K. Nagytégely 2 K. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárban.

A júliusi lisztkvóta megállapítása.

Székesfehérvár sz. kir. város közéletmezési ügyosztálya.
5225/1917 közél. szám.

Utasítás.

A hatósági lisztnek 1917 évi július 1-től 31 közti időben kiszolgáltatása tárgyában.

Lövy Gyula, Braun Lajos, Krausz Adolf-fiat, Perik István, Obermayer Imre és Keresztény fogyasztási szövetkezet hatósági lisztárusítók részére.

A városunk területére kiuntalt havi lisztkontingens elégtelensége és a hatósági liszt ellátásra újabb nagyobb számban jelentkezőkre való tekintettel a tulus havi fejkvótát 5 kilogramm kellett megállapítani, ehhez képest a lisztnek arányos elosztása céljából elrendelem, hogy a július 1—10 közti időre 4 darab 50 dekás lisztjegy szelvény eltávolítása után kiszolgáltatható 2 kilogramm liszt július 11—20 közti időre 2 darab 50 dekás lisztjegy szelvény ellenében 1.50 kg. és július 21—31 közti időre 1 kg. 50 dkg. liszt.

Amennyiben a viszonyok és a lisztkészlet megengedik, a nehéz munkások részére július hó végén 1 kg.-os pótljegyek adhatnak ki.

Azon vásárlók, kik kenyérgygygyel jelentkeznnek liszt kiszolgáltatásra, a heti kenyérgygyek ellenében csak 80 deka kenyérliszt szolgáltatható ki.

A liszt-kiszolgáltatás aránya: 2 kg. fehér, 7 kg. gabona kenyér és 6 kg. tengerliszt vagyon

egy személyre 2 kg.-nál 25 dkg. fehér, 1kg. gabona kenyér és 65 deka tengerliszt, 1.5 kg.-nál 25 dkg. fehér, 75 deka gabona kenyér és 50 dkg. tengerliszt szolgáltatható ki. A heti kenyérgygyekre pedig 1 kg. 15 dkg. kenyér adható ki.

Székesfehérvár 1917 június 27.
Dr. Kerekés Lajos polgármester h.

Az örlési igazolvány megszerzése.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.
5226/1917. közél. szám.

Hirdetmény.

Értesitem a város gazdaközönségét, hogy arató munkásai lisztellátásának biztosítása céljából az egyes gazdánál levő mult évi termésű gabona mennyiségeket örlési tanusítvány mellett liszté örléttethetik fel. Az örlési tanusítvány városház. H. e. 1-2 sz. hivatalos helyiségben állíttatik ki.

Székesfehérvár, 1917. június hó 27.

Dr. Kerekés Lajos polgármester h.

APRÓHIRODÉTESEK.

Bárminemű eladásnál, vételnél, lakáskeresésnél, kiadásnál a legalkalmasabb és legcélszerűbb mód, ha az apró hirdetekben közzétesszük. A hirdetés eredménye tekintettel a Fejérmegyei Napló rendkívül nagy elterjedtségére, biztos. A Fejérmegyei Naplót Székesfehérvárott az egész város olvassa, mindenütt megtalálható. Sőt a vármegye minden községében nagy elterjedtségnek örvend. — Ezáltal az ország minden részébe jár, sőt külföldre is. Az apróhirdetés díjazása ötös, 10 szög 1 korona. Azonfelül minden szö 5 fillér. Vastagabb betűkkel kétszeres ár fizetendő. Az apróhirdetés levelezőlap, telefon útján is feladható. Vi dekről legcélszerűbb postautalványon küldeni a szöveget és a hirdetési ár. Ezes hirdetéseknel szerződés köthető s akkor díj kedvezmény is jár.

Főzéshez kitünően értő hadbavonultnak felesége állást keres két kisgyermekével. Nyagbó fizetésre nem reflektál Oberling Boldizsárné, Széchenyi-u. 2.

Két boltileány azonnal felvételt Rotter I. dohánydözséjében Kossuth utca.

Kifutófiuk felvételnek, Knazovitzky divatruházában.

Egy jó karbar levő disznó ói eladó: Szömörce u. 2.

Házmezt keresek kedvező helyzet. mellet aug. 1 re. Eltessék gyermektelen (vagy felnőtt gyermekkel bíró) házaspár legyen. Lehet özvegy, asszony, vagy rokkant katona is. Széchenyi utca 24. szám.

Utcai és piaci árusításra mag gas jutalek mellett elárusítók kerestetnek. Tízennegy éven felüliek jelentkezhetnek a kiadóhivatalban.

Önkéntes árverési hirdetmény.

Néhai Jakosits János és neje tulajdonát képező és a székesfehérvári 1702. sz. tkvi betétben A l. 1—2 sor 3119. hrszám alatti lakóházat alulírott mint örökösök megbizottja önkéntes árverésen eladom.

Az árverést f. évi július hó 8-án d. e. 10 óraker ügyvédi irodámban (Nádor-u. Koronafi ház) fogom megtartani.

Az árverési feltételekre nézve ügyvédi irodámban bővebb felvilágosítás nyerhető.

Dr. Molnár János, ügyvéd.

Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegylete székesfehérvári fiókjának választmánya és rendes tagjai melegek szomorúsággal jelelik, hogy szeretett és nagyrabecsült elnökük

Havranek Antal ur

hosszas és áldásos működés után e hó 27-én mindnyájunk fájdalomra jobbletre szenderült.

Egyesületünk, melynek érdekében oly sokat fáradozott, halás kegyelettel őrzi meg tiszteletreméltó emlékét.

Urania színház.

Pénteken, július hó 29-én: **HOMUNCULUS-V.** Lesz meg az emberiséggel

Szombaton és vasárnap, június 30-án és július 1-én:

2 sláger! **GÓLEM és A TANCZOSNÓ.**

Wegener Pál főszereplésével.

A LUXUS NŐ. Amerikai dráma 4 felvonásban.

Apolló - színház.

Szerda, Csütörtök, és péntek (június 27, 28 és 29 én) Nagyszabású amerikai filmszenzáció!

A TENGHER REJTELMEI Detektiv dráma 4 felvonásban. A főszerepben: Alwin Neuss.

Előadások: június 27-én és csütörtökön: fel 7 és fél 9, Péter Pál napján volna a fel 9 óraker

Renc... beszélnie a... akkor, ha koml...